

Ένα έκθεμα - μία ιστορία από το Βυζαντινό Μουσείο Βέροιας: Η Ανάληψη, αποτοιχισμένη τοιχογραφία

[/ Επικαιρότητα](#)

Στο πλαίσιο της δράσης «Ένα έκθεμα - μία ιστορία» της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ημαθίας και με αφορμή τη δεσποτική εορτή της Αναλήψεως, παρουσιάζεται αποτοιχισμένη τοιχογραφία από τον κατεδαφισμένο ναό της Παναγίας Κυριώτισσας στη Βέροια με παράσταση της Ανάληψης.

Η τοιχογραφία, που χρονολογείται στο δεύτερο μισό του 15ου αιώνα, κοσμούσε το αέτωμα του ανατολικού τοίχου του Ναού, το οποίο κατά τη μεταβυζαντινή περίοδο έλαβε τη μορφή τρίκλιτης ξυλόστεγης βασιλικής με νάρθηκα και ανοικτό προστώο στα δυτικά. Έως την κατεδάφισή του, το 1975, το μνημείο διατηρούσε αποσπασματικά σωζόμενο ζωγραφικό διάκοσμο, ο οποίος ανήκε σε δύο φάσεις: του πρώτου μισού του 13ου και του δεύτερου μισού του 15ου αιώνα.

Όπως αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ημαθίας, στην άνω ζώνη της παράστασης εικονίζεται ο Χριστός να ανέρχεται στους ουραμούς μέσα σε κυκλική δόξα, την οποία βαστάζουν δύο φτερωτοί άγγελοι. Στον ίδιο κατακόρυφο άξονα, στην κάτω ζώνη, εικονίζεται κατά μέτωπον η Παναγία. Δεξιά και αριστερά Της παριστάνονται δύο άγγελοι. Με το δεξί τους χέρι δείχνουν τον αναλαμβανόμενο Χριστό, ενώ με το αριστερό κρατούν ανεπτυγμένο ειλητάριο με τον λόγο που απευθύνουν στους συγκεντρωμένους Αποστόλους.

Στην άνω ζώνη της παράστασης εικονίζεται ο Χριστός να ανέρχεται στους ουραμούς μέσα σε κυκλική δόξα, την οποία βαστάζουν δύο φτερωτοί άγγελοι. Κάθεται σε ερυθρό τόξο και τα πόδια Του, στα οποία διακρίνονται οι τύποι των ήλων, πατούν σε δεύτερο, όμοιο μικρότερο τόξο. Η απουσία ειληταρίου ή κώδικα Ευαγγελίου, που συνήθως κρατεί με το αριστερό Του χέρι, υποδηλώνει ότι ο Χριστός, του οποίου η μορφή δε σώζεται ακέραια, ευλογούσε και με τα δύο χέρια:

«[...] καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς.» (Λουκ. κδ´50).

Στον ἴδιο κατακόρυφο ἀξονα, στην κάτω ζώνη, εικονίζεται κατὰ μέτωπον ἡ Παναγία μπροστὰ ἀπὸ ωχροχρῶμο λόφο με χαμηλὴ καὶ αραιή βλάστηση. Στέκεται ἐπάνω σε υποπόδιο- στοιχείο που τονίζει τὴ δεσπόζουσα θέση καὶ τὴ συμβολικὴ τῆς παρουσία στη σκηνή- ἔχοντας τὰ χέρια υψωμένα στα πλάγια, σε στάση δέησης. Φορεῖ σκούρο κόκκινο μαφόριο καὶ γκριζογάλανο χιτώνα, κάτω ἀπὸ τον οἷο διακρίνονται τὰ ἐρυθρὰ υποδήματα τῆς. Ἐκατέρωθεν του φωτοστέφανου τῆς ἀναγράφεται τὸ συμπίλημα ΜΗ(ΤΗ)Ρ - Θ(ΕΟ)Υ.

Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς Θεοτόκου παριστάνονται δύο ἄγγελοι σε στάση τριῶν τετάρτων, με τὶς φτερούγες τους υψωμένες πρὸς τον ουρανὸ καὶ τὶς κεφαλές στραμμένες πρὸς τὰ πίσω, ὅπου βρίσκονται συγκεντρωμένοι οἱ Ἀπόστολοι σε δύο ομίλους. Με τὸ δεξιὸ τους χέρι δείχνουν τον ἀναλαμβανόμενο Χριστό, ἐνῶ με τὸ ἀριστερὸ κρατοῦν ἀνεπτυγμένο εἰλητάριο με τὸν λόγο που ἀπευθύνουν στους ἀποστόλους.

Στὸ εἰλητάριο του ἀγγέλου στα ἀριστερὰ ἀναγράφεται: «ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἔστήκατε ἐμβλέποντες εἰς [τὸν οὐρανόν;]» (Πραξ. α´11), ἐνῶ σε ἐκεῖνο του ἀγγέλου δεξιὰ: Οὗτος ὁ ἀναληφθεὶς ἐλεύσεται πάλιν κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

Οἱ Ἀπόστολοι, που εικονίζονται μπροστὰ ἀπὸ κοκκινωποὺς ορεινοὺς ὄγκους με σχηματοποιημένους φοίνικες - καὶ ὄχι ελαιόδεντρα που θα δήλωναν τὸν ἱστορικὸ χώρο του ὄρους των Ἐλαιῶν- παρακολουθοῦν ἐκπληκτοὶ καὶ με δέος τὸ θαυμαστὸ γεγονός τῆς Ἀνάληψης του Κυρίου. Ἐπικεφαλῆς των δύο ομίλων εἶναι ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος, οἱ οἱοὶ ταυτίζονται ἀπὸ τὰ φυσιολογικὰ τους χαρακτηριστικὰ. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος, στα ἀριστερὰ, κρατεῖ στο δεξιὸ του χέρι κλειστὸ εἰλητάριο, ἐνῶ με τὸ ἀριστερὸ ἀγγίζει τὴν παρεῖά του προσώπου του. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, στα δεξιὰ, ἔχει στραμμένη ἐντονα τὴν κεφαλὴ του πρὸς τον Χριστό καὶ κρατεῖ με τὰ δύο του χέρια κώδικα, ὅπως καὶ οἱ ἀπόστολοι Ματθαῖος καὶ Ἰωάννης που ἀκολουθοῦν.

Ἐπάνω ἀπὸ τὴν κορυφὴ του κεντρικοῦ λόφου, στο γκριζογάλανο βάθος που ἀποδίδει τὸν ουρανὸ, ἀναγράφεται με λευκὰ κεφαλαῖα γράμματα τὸ θέμα τῆς παράστασης: Η ΑΝΑΛΗΨΙΣ.

Σύμφωνα με ἀναμνηστικὴ ἐπιγραφή του 1712 σε χάλκινο ἐκκλησιαστικὸ δίσκο, ἡ Παναγία Κυριώτισσα βρισκόταν «στους Τζουκαλάδες τὸν μαχαλά», δηλαδή σε συνοικία ἀγγειοπλαστῶν. Βρισκόταν ἐπίσης κοντὰ στον ἐνοριακὸ ναὸ των Ἀγίων Ἀναργύρων (ἐπὶ τῆς σημερινῆς οδοῦ Ἀνοίξεως), στὸ οἱοὺ τὴν ἐνορία υπαγόταν, ὅπως παραδίδουν γραπτές πηγές του τέλους του 19οῦ καὶ των ἀρχῶν 20οῦ αἰῶνα.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1940 έως τα μέσα περίπου της δεκαετίας του 1960, ο ερειπωμένος πλέον ναός χρησιμοποιήθηκε ως μουσείο - χώρος φύλαξης αρχαιοτήτων.

Το έκθεμα παρουσιάζεται στην ενότητα «Λατρεία», στον τρίτο όροφο του μουσείου.

*ΦΩΤΟ: Εφορεία Αρχαιοτήτων Ημαθίας